



26. svibnja - 19. lipnja 2010.

[illegible]



## Josip Vaništa - Slikar i pisac

Milan Bešlić

Brojne studije i kritike pokazuju da je interes za Vaništino stvaralaštvo iznimno veliko, štoviše, da se on ne prepoznaje samo u toj brojnosti autora već i kroz činjenicu da se njegov intenzitet ne smanjuje. Naprotiv, sve govori da je još veći, pa i raznovrsniji, što ga samo još više učvršćuje u poznatoj tvrdnji naglašenoj već u prvoj rečenici ovog zapisa, dakle, da ono ne prestaje emanirati svojom golemom likovnom izražajnošću tu jedinstvenu duhovnost koja je, mijenjajući sredstva i oblike duboko prožela suvremenu hrvatsku umjetnost svojim vrijednostima. A te je vrijednosti Josip Vaništa u minulim desetljećima stvarao u različitim medijima, onima koje baštini u tradicijskima zasadama kao neiscrpnu snagu, kao i u onima što ih je po vlastitom izboru (uporabni materijali i sredstva, ready-medi, fotografija i dr.) koristio u svojem radu dajući im drugo značenje i nove vrijednosti. A upravo je i s njima propitivao mogućnosti izražavanja kojega ga je i stavljao u sumnju, a u toj radikalizaciji i smisao umjetničkog čina.

I, kao što je već primijećeno, Vaništa je svojim djelom otvorio jedno cijelo novo poglavlje u suvremenoj umjetnosti na čijim „stranicama“ i čitamo tu likovnu višeslojnost multimedijalnog izričaja kao jedinstvenu autorsku pojavu. Tako je, primjerice, u crtežu, iznimnom dosljednošću stvarao golemi crtački opus ustrajući na njegovim temeljnim premisama. Dakako da ga nije samo ta dosljednost pozicionirala kao jednog od najznačajnijih crtača u suvremenoj hrvatskoj umjetnosti, već nadasve, likovna kultura kojom je prožeo svoje veliko umijeće. Upravo se to i iščitava u ovim crtežima kroz više od polustoljetni kontinuirani rad stvorivši impresivan opus kojega u recentnom izboru, od crteža „Šuma“ iz 1948. godine radenog u olovci na papiru do ovih datiranih u 2009.-oj i 2010.-oj godini i nastojimo prikazati na ovoj izložbi. S druge pak strane značajnu dionicu čini njegov rad i u drugim medijima, a napose onaj u suradnji s kolegama u „Gorgoni“ čije značaj već ima respektabilnu povijesnu referencu. Naime, ono što je s tom grupom (Kniferom, Kožarićem, Jevšovarom, Sederom, Bašićevićem, Horvatom, Matkom Meštrovićem i Putarom) problematizirao u razdoblju od 1959. do 1966. godine nije imalo odjeka samo u našoj sredini. Štoviše, grupa je bila prepoznata i izvan tog konteksta, a o njezinu značenju nije se prestalo govoriti ni usklađivati sudove ni danas kada jedan od centralnih prostora upravo otvorenog Muzeja suvremene umjetnosti „naslovljen“ njezinim imenom odajući joj dužno poštovanje, a i otvarajući prostor kao poticajno mjesto uvijek novim stvaralackim nastojanjima i duhovnim traženjima.

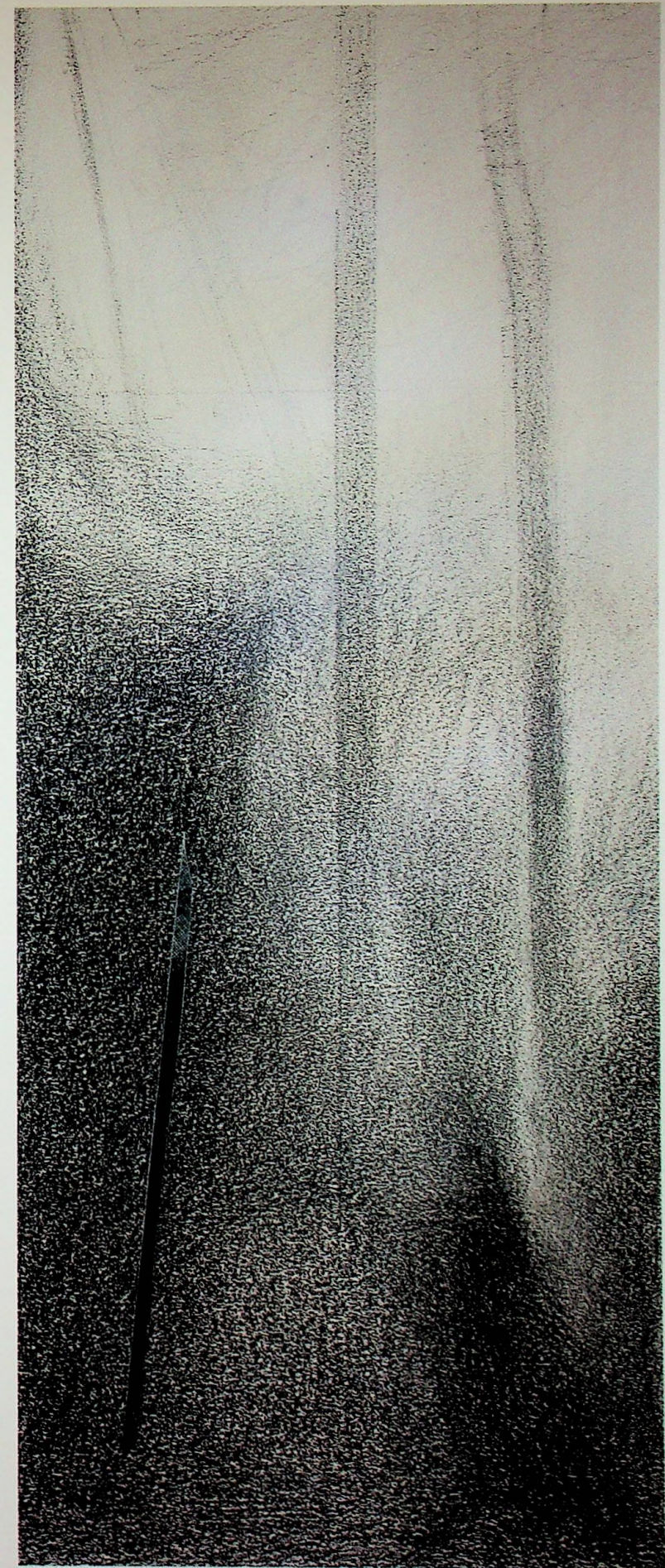
Kako je u svojim crtežima i slikama stvarao opus na klasičnim likovnim postulatima dosljedno provodeći njegove vrijednosti, tako ih je „gorgonaškim“ projektom preispitivao u antitradicijskim i nekonvencionalnim metodama i postupcima, sredstvima i materijalima legitimirajući istodobno obje svoje pozicije jednako valjanim: onu tradicionaliste, i drugu, onoga koji smisao svojoj djelatnosti nalazi u sumnji, u propitivanju medija umjetnosti, svojih vlastitih estetskih stajališta i izgrađenih uvjerenja. Ono što nije mogao kistom i olovkom, bojom i tušem, kredom i ugljenom, na papiru ili platnu Vaništa je povjerio svojem peru ispisujući jedinstveni dnevnik svoje duhovnosti, svoje intelektualna zapažanja i, dakako, i svoja stvaralačka promišljanja, nastojanja, dvojbe i nedoumice. Na tim je stranicama zabilježio i one prostore svoje duhovnosti koje nije sačuvala njegova slika ili crtež, kao zapise, dakle, kojima je povjerio najintimnije misli i osjecaje, najčešće, u malenim formama s malo riječi, a puno poetske izražajnosti koju može oblikovati samo vrstan pisac. Svoje bilješke ovaj slikar-pisac ukorićuje u knjigama gotovo radnog naziva „Zapisi“ kako bi još jednom, pa i konačno podvukao u jednostavnoj formi njihovu izrazito radnu značajku.

A napose u ovoj zadnjoj knjizi „Skizzenbuch 1932.-2010. (Iza zatvorenih vrata) koja upravo s tim nazivom, s „kroatiziranim“ germanizmom, ako možemo tako (ne)reći, dakako, ne lingvistički i filološki, već mentalno i duhovno, nastoji sažeto izraziti da je riječ o malenoj, radnoj bilježnici na kojoj slikar olovkom ili kredom skicira svoje zamisli i projekte ili piše svoje bilješke riječima na hrvatskom jeziku koje postaju dragocjene stranice i hrvatske književnosti.

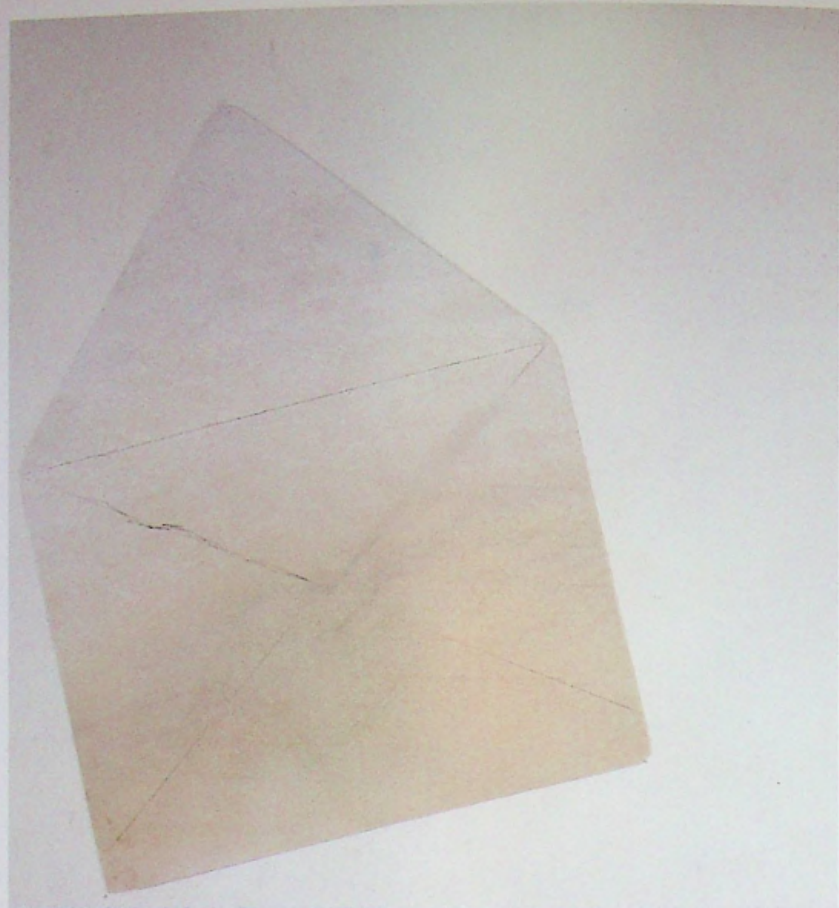
Na naslovnici:  
Autoportret, 1954.  
olovka na papiru,  
40 x 18,5 cm

3

Šuma, 1948.  
olovka na papiru,  
31 x 12 cm







Pismo, 1953.  
olovka, kreda,  
23 x 22 cm

4

Pejzaž, 1993.  
ugljen, kreda,  
27 x 24 cm



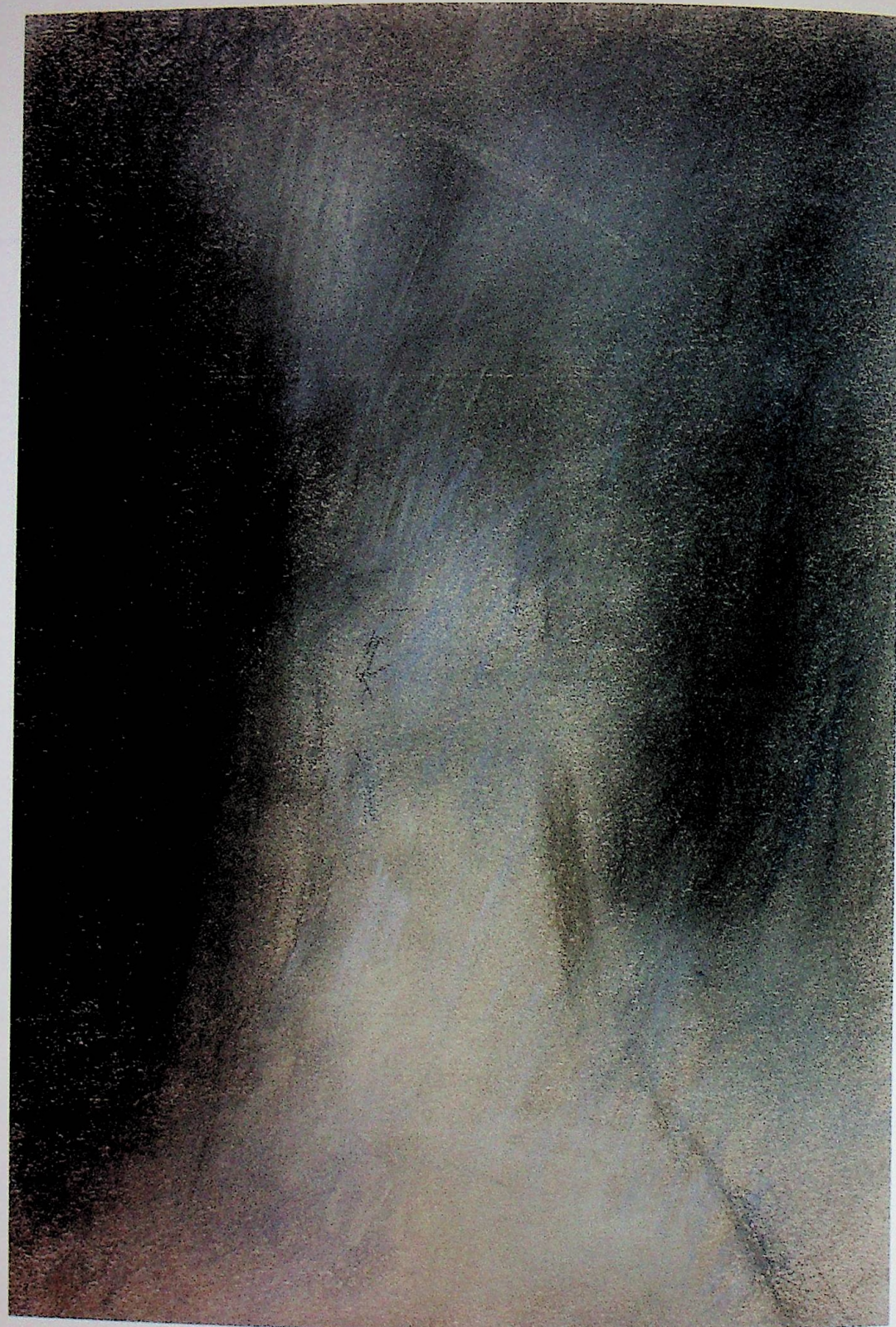
3  
3

5

Pejzaž na Braču, 1987.  
kreda na papiru,  
29 x 15,5 cm







#### Životopis

1924. Josip Vaništa rođen je 17. svibnja u Karlovcu  
1931. Na Baniji pučka škola, zatim  
1935. u gradu  
Realna gimnazija na Rakovcu; maturirao 1943.  
1943. Upis na Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu  
1945. Nastavak studija  
1950. Završio t.zv. specijalnu slikarsku školu Marina Tartaglie  
1951. Početak nastavnčkog rada / Tehnički, odnosno, Arhitektonski fakultet u Zagrebu.  
1953. Kraci boravak u Parizu  
1954. Ljetni mjeseci u Rovinju  
1959. -60. Ideja o Gorgoni  
1962. Boravak u Švedskoj, Norveškoj, Danskoj  
1995. Na slovenskom primorju  
1996. Otok Brač, Supetar, Bol

Samostalne i kolektivne izložbe u zemlji i svijetu

#### Edicije 1961.- 2010.

Gorgona  
Postgorgona  
P.S. Post festum  
Postgorgona

#### Knjige

Zapisi 1988.  
Zapisi 1996.  
Knjiga zapisa 2001.  
Skizzenbuch 1932.- 2010.  
Iza otvorenih vrata

1992. Redoviti član HAZU  
Živi i radi u Zagrebu.

#### Izložena djela

Recentni izbor u razdoblju od 1948.do 2010 godine:  
Crteži, (olovka, kreda), projekti, edicije.





Galerija Forum, Zagreb, Teslina 16, tel. 01 48 10 710



Izdavač / Publisher: **Kulturno informativni centar, Zagreb, Preradovićeve 5, tel. 01 48 10 714, e-mail: kic@kic.hr, www.kic.hr**, Za izdavača  
/ For the Publisher: **Goran Pavletić**, Urednik kataloga / Editor: **Milan Bešlić**, Savjet galerije / Gallery Council: **Stanko Jančić, Igor Zidić, Milan**  
**Bešlić, Ante Kuduz, Eugen Kokot, Andrej Smrekar, Dominique Narran**, Likovni postav izložbe / Exhibition set-up: **Nenad Fabijanić**, Tehnički  
postav / Technical set-up: **Josip Jurendić**, Fotografija / Photography: **Goran Vranić**, Oblikovanje / Layout: **ArtDizajn, Zagreb**, Lektor / Proof-reader:  
**Helena Antić**, Tisak / Printed by: **Šolta, Zagreb**, Naklada / Print run: 150, Zagreb, svibanj 2010. Izložba je ostvarena sredstvima Ministarstva kulture  
Republike Hrvatske.